

Ystad-Österlenregionens
miljöförbund

PROJEKT

Tillsyn av lantbruk inom kod 2003

Rapport avseende tillsynsprojekt hösten 2016

Syfte och mål

Syftet med projektet var att utföra tillsyn över de mindre lantbruken i Ystad, Simrishamn och Tomelilla kommun. Dessa lantbruk omfattas av kod 2003 vilket innebär att de består utav 2 – 10 djurenheter och det bedrivs tillsyn på dem vart femte år.

Bakgrund

De djurägare som har mer än 2 djurenheter men mindre än 10 anses påverka miljön i mindre omfattning. Riskerna med djurhållningen består främst av lagringen av gödsel men det finns också risk för att störa närliggande grannar med lukt, buller och flugor. Djurägare ska muntligt kunna redogöra för vilka moment i verksamheten som utgör de största riskerna för människors hälsa eller miljön.

Vilka krav ställs enligt lagstiftningen?

Regler om hur gödsel ska förvaras och hanteras finns i miljöbalken, förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket och Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring.

För jordbruksföretag gäller samtliga av dessa lagrum med detaljerade regler men för djurhållning som inte är att klassas som jordbruksföretag gäller endast miljöbalken och då främst hänsynsreglerna i andra kapitlet. Lagstiftningen ställer krav på tät och hårdgjord yta för lagring av gödsel. Djurhållning som inte klassas som jordbruksföretag bedöms individuellt. Inom känsligt område, som Skåne anses vara, ställs det i nästan alla fall krav på djurhållaren från tillsynsmyndigheten att lagringen av gödsel skall ske på hård och tät yta. Ytan skall vara anpassad och rymma så mycket gödsel så att det kan lagras under den tid på året det inte får spridas.

Förordningen (SFS 2014:425) om bekämpningsmedel skall alla jordbruksföretag med växtodling följa oavsett storlek.

Samtliga dokument skall kunna uppvisas för en tillsynsmyndighet:

- Godkänd behörighet
- Sprutjournal
- Funktionstest av spruta
- Godkännandet från jordbruksverket på sprutan

Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2003:24 om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor omfattas av många lantbrukare då de förvarar drivmedel i form av diesel i cisterner.

Transport av farligt avfall som uppkommit i ett jordbruksföretag kräver en anmälan till länsstyrelsen enligt avfallsförordningen (SFS 2011:927).

Genomförande

Projektet genomfördes under månaderna oktober, november och december under 2016. Totalt var det 64 stycken lantbruk som inspekteras. Verksamhetsutövarna kontaktades via en skrivelse, telefonsamtal eller via e-post. 38 stycken verksamheter inspekterades och 26 stycken lantbruk uppgav vid tidsbokningen att verksamheten var avvecklad. Orsakerna till att verksamheten var avvecklad var till exempel utarrenderad eller avstyckad mark. I några fall var djurantalet under 2 djurenheter.

Inspektionerna utfördes tillsammans med verksamhetsutövaren och började med genomgång av checklistan som var aktuell för verksamheten. Därefter gjordes en okulär besiktning av de aktuella delarna av verksamheten som lagring av stallgödsel, växtnäring, växtskyddsmedel, kontroll av cistern och avfall. Tillsynen avslutades med att sammanfatta de huvudsakliga intrycken från inspektionen och de eventuella bristerna antecknades på ett inspektionskort som överlämnades till verksamhetsutövaren.

Under tillsynsprojektet granskades inte växtodlarnas sprutjournal utan istället informerades dem om den nya lagstiftningen som trätt i kraft enligt SJVFS 2016:23 och SJVFS 2015:49. Dessa är kopplade till miljöskänkingsavgift.

Resultat

Tillsynsprojektet har bemötts med blandade reaktioner hos lantbrukarna. Många har svårt att förstå varför ett lantbruk med 4 hästar ska ha tillsyn. Reglerna gäller enbart för jordbruksföretag men en tillsynsmyndighet kan med hjälp av de allmänna hänsynsreglerna ställa krav på övriga djurhållare. Kraven är befogade i de delar av Sverige med känsliga områden, som Skåne. Generellt sett har många god kunskap och kännedom om vilket ansvar och skyldigheter deras verksamhet har gentemot miljöbalken. Somliga har mindre god kännedom. Exempelvis är vetskapen låg bland samtliga lantbrukare kring de krav som ställs på lagring av stallgödsel. Består lantbruket av ett registrerat jordbruksföretag inom ett känsligt område skall det finnas dokumentation på lagringskapaciteten och likaså om man har fler än 2 djurenheter. Det är samma krav på dokumentationen. Kraven kommer också från tvärvillkoren som länsstyrelsen kontrollerar.

Den vanligaste bristen som förekom bland dem som bedrev växtodling var ofullständig dokumentation från personer som anlitas vid bekämpning med växtskyddsmedel. Det är markägarens ansvar att se till att alla dokument rörande den mark som de får avkastning från finns tillgängligt för en tillsynsmyndighet. Lantbrukaren informerades om detta och bristen åtgärdades genom kompletterande dokument inkom till miljöförbundet. Det som bla gällde

komplettering var behörighet för den som utfört bekämpning inom verksamheten och funktionstest på sprutan.

Av dem 38 lantbruken som fick tillsyn så var det 4 stycken lantbrukare som fick miljöstraffavgift för överträdelse av kontrollintervallet på deras cisterner.

I övrigt var där inga allvarliga avvikelser.

Slutsats

Tillsynen är viktig även om det finns mycket och god kunskap bland verksamhetsutövarna i kommunerna. Tyngdpunkten och fokus på framtida tillsyn bör ligga på kontroll på dokumentation kring stallgödsellagring och utformningen av denna så att inget läckage av näringsämnen sker till omgivningen. Fokus bör även ligga på de mindre lantbruken med växtodling och deras rutiner för dokumentation kring växtskyddsmedel och deras behörighet, SFS 2014:425.

IPM, integrerat växtskydd bör också granskas i större utstäckning för att öka lantbrukarnas medvetenhet. IPM skall syfta till nå en hållbar användning av kemiska växtskyddsmedel. Detta kan uppnås genom att man exempelvis utför: biologisk eller mekanisk bekämpning, växtföljden anpassas, preparatet väljs för att skona biologiska mångfalden, blommande kantzoner alternativt sprutfria kantzoner.

Tillsynen bör också ske i större utsträckning ute i fält hos lantbrukaren. Med det menas att skyddsavstånden till dräneringsbrunn, vattendrag och dricksvattentäckt bör kontrolleras genom okulär besiktning. Sprutjournaler bör granskas.

Lantbruk med enbart 3 -4 hästar skulle kunna kontrolleras under ett längre tidsintervall. Detta under förutsättning att antalet djurenheter inte ökar. Det är ytterst sällsynt att en gjuten gödselplatta förändras så pass mycket i form av sprickor eller dylikt på 5 år. Ett intervall på 10 år hade kanske varit mer skäligt och miljömässigt resonerbart.